

Anthony
Giddens

Socjologia

wydanie nowe

współpraca
Philip W. Sutton

 PWN

Tłumaczenie:
Olga Siara
Alina Szulżycka
Paweł Tomanek

Anthony
Giddens

Socjologia

wydanie nowe

współpraca

Philip W. Sutton

 PWN

Dane oryginału
Anthony Giddens, *Sociology*, 6th edition
Revised and updated with Philip W. Sutton

Copyright © Anthony Giddens 2009
This edition is published by arrangement with Polity Press Ltd., Cambridge

Projekt okładki: www.thisistransmission.com
Ilustracja na okładce: Jeremy Woodhouse

Redaktor: Marta Hoffner
Produkcja: Mariola Iwona Keppel
Wydawca: Sylwia Breczko
Skład i łamanie: PLUPART s.c.

ks 3-26344

Podręcznik akademicki dotowany przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Copyright © for the Polish edition by Wydawnictwo Naukowe PWN SA
Warszawa 2012

ISBN 978-83-01-21298-8

Wydanie I – 5 dodruk
Warszawa 2022

Wydawnictwo Naukowe PWN SA
02-460 Warszawa, ul. Gottlieba Daimlera 2
tel. 22 69 54 321; infolinia 801 33 33 88
e-mail: pwn@pwn.com.pl; reklama@pwn.pl
www.pwn.pl

Druk i oprawa: OSDW Azymut Sp. z o.o.

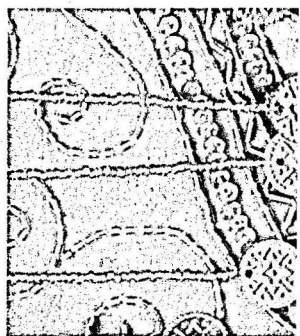
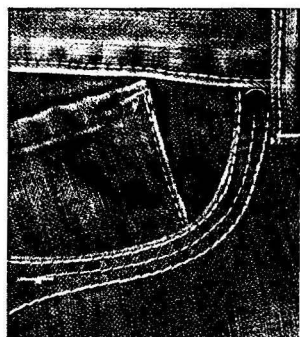
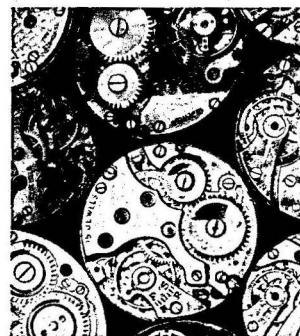
Abc. 2022/205/3M

Spis treści

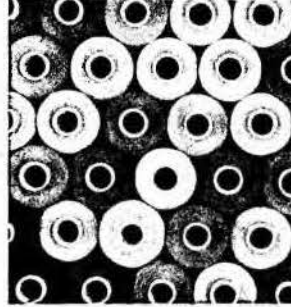
Szczegółowy spis treści	VII
Przedmowa do szóstego wydania	XIX
Podziękowania	XX
O książce	XXI
Struktura książki	XXV
Spis rysunków	XXVI
Spis tabel	XXIX
Spis ramek	XXXI

Rozdział 1.	Co to jest socjologia?	3
Rozdział 2.	Socjologiczne pytania i odpowiedzi	33
Rozdział 3.	Teorie i perspektywy socjologiczne	65
Rozdział 4.	Globalizacja i zmieniający się świat	105
Rozdział 5.	Środowisko	151
Rozdział 6.	Miasta i życie miejskie	203
Rozdział 7.	Interakcja społeczna i życie codzienne	247
Rozdział 8.	Bieg życia	281
Rozdział 9.	Rodziny i związki intymne	329
Rozdział 10.	Zdrowie, choroba i niepełnosprawność	385
Rozdział 11.	Stratyfikacja i klasa społeczna	431
Rozdział 12.	Ubóstwo, wykluczenie społeczne i państwo opiekuńcze	475
Rozdział 13.	Globalne nierówności	521
Rozdział 14.	Seksualność i płeć	575
Rozdział 15.	Rasa, etniczność i migracja	627
Rozdział 16.	Religia	673
Rozdział 17.	Media	719
Rozdział 18.	Organizacje i sieci	779
Rozdział 19.	Edukacja	829
Rozdział 20.	Praca i życie gospodarcze	883
Rozdział 21.	Przestępczość i dewiacja	937
Rozdział 22.	Polityka, rządzenie i ruchy społeczne	987
Rozdział 23.	Narody, wojny i terroryzm	1033

Słownik terminów	1069
Bibliografia	1099
Indeks nazwisk	1145

Szczegółowy spis treści

Przedmowa do szóstego wydania	XIX
Podziękowania	XX
O książce	XXI
Główne zagadnienia	XXI
Nowe elementy	XXII
Struktura książki	XXV
Spis rysunków	XXVI
Spis tabel	XXIX
Spis ramek	XXXI

Rozdział 1. Co to jest socjologia?	3
Wyobrażenia socjologiczna	6
Badanie ludzi i społeczeństwa	8
Rozwój myśli socjologicznej	9
Teorie i perspektywy teoretyczne	9
Klasyki socjologii	11
Współczesne teorie socjologiczne	22
Myślenie teoretyczne w socjologii	26
Poziomy analizy: mikrosocjologia i makrosocjologia	27
Dlaczego warto studiować socjologię?	28
<i>Podsumowanie</i>	30
<i>Dalsze lektury</i>	31
<i>Polecane strony internetowe</i>	31

Rozdział 2. Socjologiczne pytania i odpowiedzi	33
Podmioty ludzkie i problemy etyczne	37
Socjologiczne pytania	38
Czy socjologia jest nauką?	40
Proces badawczy	41
Rozumienie związków przyczynowo-skutkowych	44
Przyczynowość a korelacja	44
Metody badawcze	48
Badania etnograficzne	48
Badania sondażowe	50
Eksperymenty	54
Badania biograficzne	55
Badania porównawcze	55
Analizy historyczne	57
Łączenie badań porównawczych i analiz historycznych	58
Badania socjologiczne w praktyce	58
Udowadnianie oczywistości?	59

Wpływ socjologii 59
Podsumowanie 62
Dalsze lektury 63
Polecane strony internetowe 63

Rozdział 3. Teorie i perspektywy socjologiczne 65

Prekursorzy socjologii 70

Pozytywizm i ewolucja społeczna 70
Karol Marks: rewolucja kapitalistyczna 72

Twórcy socjologii 76

Émile Durkheim: społeczny poziom rzeczywistości 76
Max Weber: kapitalizm i religia 81

Dylematy teoretyczne 85

Struktura społeczna a ludzkie działanie 86
Konsens czy konflikt? 88
Problematyka płci kulturowej 89
Kierunki zmiany społecznej 90

Przemiany społeczeństw i socjologii 92

Równość płci i teoria feministyczna 92
Poststrukturalizm i postmodernizm 94
Globalizacja, ryzyko i zemsta natury 97

Zakończenie: między starym a nowym 102

Podsumowanie 102
Dalsze lektury 103
Polecane strony internetowe 103

Rozdział 4. Globalizacja i zmieniający się świat 105

Typy społeczeństw 109

Zanikający świat: los społeczeństw przednowoczesnych 109
Świat nowoczesny: społeczeństwa przemysłowe 114
Rozwój globalny 117

Zmiana społeczna 120

Czynniki zmiany społecznej 120
Zmiana w epoce nowoczesnej 124

Globalizacja 127

Czynniki sprzyjające globalizacji 128
Spór o globalizację 136
Wpływ globalizacji 140

Zakończenie: potrzeba globalnego rządzenia 147

Podsumowanie 148
Dalsze lektury 149
Polecane strony internetowe 149

Rozdział 5. Środowisko 151

Natura, środowisko i socjologia 155

Definicja natury i środowiska 155
Socjologia i środowisko 156
Czym są problemy środowiskowe? 160

Skażenie środowiska i odpady 160
Wyczerpywanie się zasobów 167
Żywność modyfikowana genetycznie 170
Globalne ocieplenie 175
Teorie socjologiczne a zrównoważony rozwój 184
Konsumpcjonizm a niszczenie środowiska 184
Granice wzrostu a zrównoważony rozwój 187
Życie w globalnym społeczeństwie ryzyka 190
Modernizacja ekologiczna 193
Sprawiedliwość środowiskowa i obywatelstwo ekologiczne 195
Zakończenie 197
Podsumowanie 198
Dalsze lektury 200
Polecane strony internetowe 201

Rozdział 6. Miasta i życie miejskie 203

Teorie urbanizmu 206
Szkola chicagowska 207
Urbanizm a środowisko sztuczne 211
Ocena 215
Rozwój miast 216
Miasta w społeczeństwach tradycyjnych 216
Industrializacja i urbanizacja 218
Rozwój nowoczesnych ośrodków miejskich 218
Kierunki przemian miast w krajach rozwiniętych 219
Urbanizacja w krajach rozwijających się 230
Miasta a globalizacja 233
Miasta globalne 233
Nierówności w miastach globalnych 236
Zarządzanie miastami w dobie globalizacji 237
Zakończenie: miasta a rządy globalne 242
Podsumowanie 243
Dalsze lektury 244
Polecane strony internetowe 245

Rozdział 7. Interakcja społeczna i życie codzienne 247

Badanie życia codziennego 251
Komunikacja niewerbalna 252
Wyraz twarzy, gesty i emocje 252
Płeć i ciało 254
Ucieleśnienie i tożsamość 255
Społeczne reguły interakcji 258
Podzielane znaczenia 258
Wandalizm interakcyjny 258
Wykrzyknienia 262
Twarz, ciało i mowa w interakcji 263
Spotkania 263
Manipulowanie wrażeniami 265

Przestrzeń prywatna 270
Interakcja w czasie i przestrzeni 270
Czas zegarowy 271
Porządek czasowy i przestrzenny 271
Życie codzienne w perspektywie kulturowej i historycznej 273
Społeczne tworzenie rzeczywistości: debata socjologiczna 274
Interakcje społeczne w cyberprzestrzeni 275
Zakończenie: potrzeba bliskości? 278
Podsumowanie 278
Dalsze lektury 279
Polecane strony internetowe 279

Rozdział 8. Bieg życia 281
Kultura, społeczeństwo a socjalizacja dzieci 284
Teorie rozwoju dziecka 284
Instytucje socjalizacji 288
Socjalizacja do ról płciowych 291
Reakcje rodziców i dorosłych 291
Uczenie się płci kulturowej 291
Debata socjologiczna 293
Bieg życia 295
Dzieciństwo 297
Nastoletniość i kultura młodzieżowa 299
Wczesna dorosłość 301
Późna dorosłość 301
Starość 302
Starzenie się 303
Starzenie się społeczeństw 304
Jak starzeją się ludzie? 306
Starzenie się: konkurencyjne wyjaśnienia socjologiczne 309
Cechy starzenia się 311
Polityka starzenia się 317
Śmierć, umieranie i żałoba 321
Socjologia śmierci i umierania 321
Śmierć w społeczeństwach nowoczesnych 323
Zmiany stosunku do śmierci 324
Podsumowanie 325
Dalsze lektury 326
Polecane strony internetowe 327

Rozdział 9. Rodziny i związki intymne 329
Podstawowe pojęcia 333
Rodzina w kontekście historycznym 335
Przemiany życia rodzinnego 335
Mit tradycyjnej rodziny 335
Rodzina w kontekście globalnym 338
Rodziny i związki intymne 341
Przemiany i różnorodność form rodziny 342

Nierówność w rodzinie	344
Przemoc w rodzinie	348
Rozwód i separacja	352
Zmiany postaw wobec życia rodzinnego	360
Nowe związki, wielorodzinny i więzy rodzinne	361
Alternatywne (wobec tradycyjnego małżeństwa) modele rodziny	366
Rodziny i związki w teoriach socjologicznych	372
Funkcjonalizm	372
Teorie feministyczne	372
Przemiany miłości i intymności	374
Zakończenie: spór o wartości rodzinne	378
Podsumowanie	381
Dalsze lektury	382
Polecane strony internetowe	383

Rozdział 10. Zdrowie, choroba i niepełnosprawność 385

Socjologia ciała	388
Socjologia zdrowia i choroby	391
Socjologiczne spojrzenie na medycynę	393
Medycyna i zdrowie w zmieniającym się świecie	401
HIV i AIDS w perspektywie globalnej	402
Socjologiczne teorie zdrowia i choroby	405
Spoleczne podstawy zdrowia	407
Zdrowie a klasa społeczna	407
Zdrowie a płeć	414
Zdrowie a przynależność etniczna	415
Zdrowie a spójność społeczna	416
Socjologia niepełnosprawności	418
Indywidualny model niepełnosprawności	418
Społeczny model niepełnosprawności	418
Niepełnosprawność, prawo i polityka społeczna	424
Niepełnosprawność na świecie	425
Podsumowanie	427
Dalsze lektury	428
Polecane strony internetowe	429

Rozdział 11. Stratyfikacja i klasa społeczna 431

Systemy stratyfikacji	434
Niewolnictwo	436
Kasty	436
Stany	439
Klasy	439
Teorie klas i stratyfikacji	440
Karol Marks: teoria konfliktu klasowego	441
Max Weber: klasa, status i partia	441
Erik Olin Wright: teoria klas	444
Operacjonalizacja pojęcia klasy	445
Ocena modelu klas Goldthorpe'a	445

Struktura klasowa współczesnych społeczeństw zachodnich 449

Pytanie o klasę wyższą 449

Powiększająca się klasa średnia 453

Nowe oblicze klasy robotniczej 454

Czy istnieje podklasa? 456

Klasa a styl życia 460

Stratyfikacja a płęć 462

Ruchliwość społeczna 464

Ruchliwość społeczna w badaniach porównawczych 465

Ruchliwość w dół 466

Ruchliwość społeczna w Wielkiej Brytanii 467

Ruchliwość społeczna a płęć 469

Czy Wielka Brytania jest merytokracją? 470

Zakończenie: klasa społeczna ma znaczenie 471*Podsumowanie* 471*Dalsze lektury* 473*Polecane strony internetowe* 473**Rozdział 12. Ubóstwo, wykluczenie społeczne i państwo opiekuńcze** 475**Ubóstwo** 480

Co to jest ubóstwo? 480

Badanie ubóstwa 483

Kim są ludzie biedni? 491

Skąd bierze się ubóstwo? 493

Ubóstwo a ruchliwość społeczna 496

Wykluczenie społeczne 498

Czym jest wykluczenie społeczne? 498

Formy wykluczenia społecznego 500

Wykluczenie społeczne a przestępczość 505

Państwo opiekuńcze 507

Teorie państwa opiekuńczego 507

Brytyjskie państwo opiekuńcze 509

Ubóstwo i opieka społeczna w zmieniającym się świecie 517*Podsumowanie* 518*Dalsze lektury* 519*Polecane strony internetowe* 519**Rozdział 13. Globalne nierówności** 521**Globalne nierówności ekonomiczne** 527

Kraje o wysokim dochodzie 529

Kraje o średnim dochodzie 529

Kraje o niskim dochodzie 529

Czy globalne nierówności ekonomiczne rosną? 530

Nierówne szanse życiowe 532

Zdrowie 533

Głód i niedożywienie 534

Edukacja, piśmienność oraz praca dzieci 537

Czy biedne kraje mogą stać się bogate? 541

Teorie rozwoju 548

Ocena teorii rozwoju 555

Organizacje międzynarodowe a globalne nierówności 555

Globalne nierówności ekonomiczne w zmieniającym się świecie 559

Wzrost populacji a globalne nierówności 563

Demografia 565

Dynamika zmian populacyjnych 565

Przejście demograficzne 569

Prognozy na XXI wiek 569*Podsumowanie* 571*Dalsze lektury* 573*Polecane strony internetowe* 573**Rozdział 14. Seksualność i płęć** 575**Seksualność człowieka** 578

Biologia a zachowania seksualne 579

Formy seksualności 579

Orientacja seksualna 580

Seksualność, religia i moralność 582

Homoseksualizm 584

Badanie seksualności 591

Prostytucja i usługi seksualne 597

Prostytucja 597

Usługi seksualne 598

Globalny rynek usług seksualnych 600

Płęć kulturowa 601

Płęć kulturowa a biologia: różnice naturalne? 602

Socjalizacja do ról związanych z płęcią 602

Technologie reprodukcyjne 604

Społeczne tworzenie płęci 609

Typy męskości i kulturowe relacje płęci 611

Kulturowy porządek płęci 612

Teorie nierówności płęci 615

Podejścia funkcjonalistyczne 615

Podejścia feministyczne 616

Ruchy kobiece 623

Płęć kulturowa a globalizacja 624

Podsumowanie 624*Dalsze lektury* 625*Polecane strony internetowe* 625**Rozdział 15. Rasa, etniczność i migracja** 627**Podstawowe pojęcia** 631

Rasa 631

Etniczność 633

Grupy mniejszościowe 635

Upředzenia i dyskryminacja 636

Czym jest rasizm?	638
Od starych do nowych form rasizmu	639
Socjologiczne interpretacje rasizmu	642
Integracja etniczna, zróżnicowanie i konflikt	643
Modele integracji etnicznej	643
Zróżnicowanie etniczne	647
Mniejszości etniczne na rynku pracy	649
Sytuacja mieszkaniowa	651
System sprawiedliwości	653
Konflikt etniczny	654
Migracja w dobie globalizacji	655
Migracja a upadek imperium: Wielka Brytania od lat sześćdziesiątych XX wieku	659
Migracja a Unia Europejska	663
Migracja a stosunki etniczne	664
Migracja a globalizacja	667
Globalne diaspory	667
Zakończenie	668
<i>Podsumowanie</i>	669
<i>Dalsze lektury</i>	670
<i>Polecane strony internetowe</i>	671

Rozdział 16. Religia	673
Socjologiczne teorie religii	677
Czym jest religia?	677
Religia w klasycznych teoriach socjologicznych	679
Religie na świecie	685
Totemizm i animizm	685
Judaizm, chrześcijaństwo i islam	686
Religie Dalekiego Wschodu	687
Organizacje religijne	688
Chrześcijaństwo, płeć i seksualność	693
Sekularyzacja i odrodzenie religijne	695
Sekularyzacja	695
Religia w Europie	699
Religia w Stanach Zjednoczonych	702
Ocena tezy o sekularyzacji	707
Fundamentalizm religijny	709
Zakończenie	715
<i>Podsumowanie</i>	716
<i>Dalsze lektury</i>	717
<i>Polecane strony internetowe</i>	717

Rozdział 17. Media	719
Media w epoce globalnej	723
Rewolucja cyfrowa	723
Internet i World Wide Web	724
Film	729

Telewizja	730
Muzyka	736
Prasa	740
Teorie mediów	742
Funkcjonalizm	742
Teorie konfliktu	743
Interakcjonizm symboliczny	751
Teorie postmodernistyczne	754
Odbiorcy i przedstawienia medialne	757
Badanie widowni	757
Przedstawianie klasy, płci, etniczności i niepełnosprawności	759
Kontrolowanie globalnych mediów	762
Imperializm mediów?	764
Własność megakoncernów medialnych	767
Kontrola polityczna	772
Opór wobec globalnych mediów i inne możliwości	772
Zakończenie	774
<i>Podsumowanie</i>	774
<i>Dalsze lektury</i>	776
<i>Polecane strony internetowe</i>	777
Rozdział 18. Organizacje i sieci	779
Organizacje	783
Organizacje biurokratyczne	784
Fizyczna strona organizacji	791
Organizacje ponadnarodowe	795
Organizacje gospodarcze	798
Co zamiast biurokracji?	807
Zmiana organizacyjna: model japoński	808
Zmiana sposobu zarządzania	809
Badanie sposobów zarządzania	812
Badanie sieci	815
Sieci społeczne	815
Sieci a technologie informacyjne	817
Kapitał społeczny: więzy które łączą	818
Nowe więzy społeczne?	821
Zakończenie	824
<i>Podsumowanie</i>	826
<i>Dalsze lektury</i>	827
<i>Polecane strony internetowe</i>	827
Rozdział 19. Edukacja	829
Teorie roli edukacji	833
Edukacja jako socjalizacja	834
Edukacja a kapitalizm	836
Ukryty program nauczania	837
Edukacja a reprodukcja kulturowa	839
Edukacja a podziały społeczne	849
Debata na temat ilorazu inteligencji	849

Edukacja a płeć	854
Edukacja a przynależność etniczna	860
Edukacja w kontekście globalnym	864
Szkolnictwo podstawowe na świecie	865
Umiejętność czytania i pisanie a analfabetyzm	868
Zmieniające się oblicze edukacji	870
Technologia w klasie szkolnej	873
E-uniwersytety	876
Przyszłość edukacji	877
Zakończenie	879
<i>Podsumowanie</i>	880
<i>Dalsze lektury</i>	881
<i>Polecane strony internetowe</i>	881
Rozdział 20. Praca i życie gospodarcze	883
Jak zdefiniować pracę?	886
Przemiany społecznej organizacji pracy	891
Taylorizm i fordyzm	893
Globalizacja i postfordyzm	894
Zmiany w systemie pracy	898
Kryzys związków zawodowych?	900
Płeć i feminizacja pracy	902
Nowy podział obowiązków domowych	910
Automatyzacja a kwalifikacje	911
Koniec ze stałą posadą i system pracowników z portfolio	921
Niepewność zatrudnienia, bezrobocie i społeczne znaczenie pracy	922
Społeczne znaczenie pracy	923
Spadek bezpieczeństwa zatrudnienia	923
Bezrobocie	928
Zakończenie: korozja charakteru?	932
<i>Podsumowanie</i>	934
<i>Dalsze lektury</i>	935
<i>Polecane strony internetowe</i>	935
Rozdział 21. Przestępczość i dewiacja	937
Podstawowe pojęcia	941
Socjologiczne teorie przestępczości i dewiacji	942
Teorie funkcjonalistyczne	943
Teorie interakcjonistyczne	947
Teorie konfliktu i „nowa kryminologia”	951
Teorie kontroli	954
Wnioski teoretyczne	958
Struktura przestępczości w Wielkiej Brytanii	959
Przestępczość a statystyki przestępstw	961
Ofiary i sprawcy przestępstw	963
Przestępczość a płeć i seksualność	963
Przestępczość a młodzież	968
Przestępczość białych kołnierzyków	970

Przestępczość w kontekście globalnym	973
Przestępczość zorganizowana	973
Cyberprzestępczość	975
Więzenia i kara	977
Zakończenie: dewiacja, przestępczość a porządek społeczny	983
<i>Podsumowanie</i>	984
<i>Dalsze lektury</i>	985
<i>Polecane strony internetowe</i>	985
Rozdział 22. Polityka, rządzenie i ruchy społeczne	987
Podstawowe pojęcia socjologii polityki	990
Polityka, rządzenie i państwo	990
Władza	991
Autorytaryzm i demokracja	993
Rozwój demokracji na świecie	997
Upadek komunizmu	998
Demokratyzacja i jej krytycy	1000
Stare i nowe partie polityczne	1005
Globalne rządzenie	1009
Ruchy społeczne i zmiana społeczna	1012
Czym są ruchy społeczne?	1012
Teorie ruchów społecznych	1013
Globalizacja i „społeczeństwo ruchów społecznych”	1021
Zakończenie	1028
<i>Podsumowanie</i>	1029
<i>Dalsze lektury</i>	1030
<i>Polecane strony internetowe</i>	1031
Rozdział 23. Narody, wojny i terroryzm	1033
Narody i nacjonalizm	1038
Nacjonalizm a społeczeństwo nowoczesne	1039
Narody bez państwa	1042
Mniejszości narodowe w Unii Europejskiej	1043
Narody i nacjonalizmy w krajach rozwijających się	1044
Państwo narodowe, tożsamość narodowa i globalizacja	1046
Konflikty, wojny i ludobójstwo	1048
Teorie na temat wojny i ludobójstwa	1050
Zmieniające się oblicze wojny	1050
Wojny stare i nowe	1055
Terroryzm	1059
Czym jest terroryzm?	1059
Stary i nowy terroryzm	1061
Wojna i terroryzm w dobie globalizacji	1065
<i>Podsumowanie</i>	1067
<i>Dalsze lektury</i>	1068
<i>Polecane strony internetowe</i>	1068
Słownik terminów	1069
Bibliografia	1099
Indeks nazwisk	1145

